„БРАНИК“ ИЗЛАЗИ
пет пута на недељу.

ПРЕТПЛАТА и ОГЛАСИ
шаљу се на администрацију
А РУКОПИСИ
уредништву „Браника“ у Нови Сад.

Рукописи се не враћају.

БРАНИК

ЦЕНА ЈЕ „БРАНИКУ“
За Угарску, Србију Црну Гору
и друге стране земље

на годину	К 34·—	46·—	дин.
на по године	К 17·—	23·50	„
на чет. год.	К 8·50	11.—	„

Поједини бројеви стају 12 потура

ОГЛАСИ
рачунају се 10 пот. од реда ситних слова
Уредништво и администрација „Браника“ налази се у кући А. Пајевића у Дунавској ул. бр. 36.

ОРГАН СРПСКЕ НАРОДНЕ СЛОБОДОУМНЕ СТРАНКЕ.

Бр. 119 — У Новом Саду, у среду 18. јуна (1. јула) 1914. — Година XXX.

Шта после страшнога догађаја?

Страшни и грозни догађај у Сарајеву, коме је пао жртвом наш престолонаследник и супруга му, није само сензација за ову нашу монархију, него за читаву Европу, за читав образовани свет. До дна душе морају бити потресени живци човечанских осећаја, кад се зна, да су пок. престолонаследник и његова супруга у најидеалнијој љубави живели, те им пред очима морала лебдети не само њихова међусобна љубав, него и љубав да *другима добро чине*. Оплакасмо јуче у овом листу жалосну судбу престолонаследника и његове супруге. Па баш због тога, што је са њиховом страшном и грозном смрћу покопан један идеалан живот двају супруга, разликује се њихова горка судба од многе друге трагичне смрти високих и владајућих особа. Анархистички и націјоналистички атентати не бирају особе, они захтевају *само жртве*. Па ту нема разлике међу републиком и монархијом. Није ли председник велике америчанске републике *Линколн* далеко пре погинуо, него честити, либерални, човекољубљиви и націјоналистички руски цар Александар II.? Није ли председник француске републике Сади *Карно* исто тако погинуо као *Умберто* I. краљ Италије, који је са својим оцем имао толике заслуге за Италију? Па није ли још пре *годину* дана подлегао атентату, грчки краљ *Ђорђе*, који је баш у духу свога народа пошао у рат против Турака? Сви ти атентати и грозна убиства могла би се ставити упоредо са убиством нашега престолонаследника и његове супруге у Сарајеву, да то убиство нема свога посебнога значаја и због личности нашега престолонаследника и његове супруге, а још више због тога што се то убиство догодило у *Сарајеву*, у атмосфери, која окружава велике догађаје на Балкану, те се намеће питање: не ће ли смрт нашега престолонаследника имати какове *последице* баш погледом на ровито стање читавога балканскога полуострва? Ми бисмо *морали врло жалити*, ако би се трагична смрт нашега престолонаследника и његове супруге доводила ма у какву везу са *држањем српскога народа у Босни и Херцеговини*, па се изводиле последице које би ишле на *штету лојалности* српскога народа како у Босни и Херцеговини, тако у опште у овој нашој монархији. Па с тиме у вези могло би се ставити питање: хоће ли правац балканске политике наше монархије према српском народу бити *алтериран*, бити упливисан трагичном смрћу престолонаследника и његове супруге?

По себи се разуме, да се српски народ како у Босни и Херцеговини, тако у опште у овој монархији **не може** чинити *одговорним* за кривична дела анархиста или фанатичних націјоналиста. То њихово деловање спада у сферу *кривичнога закона и кривичнога поступка*. За њихова недела *не може* бити одговоран српски народ, као што у Русији не може бити одговоран *руски народ* за недела руских нихиліста и руских анархиста.

Што се специјално тиче српскога народа у Босни и Херцеговини, то држимо, да смо се ми, а посебице наш лист, све од доба окупације, па после кад је изречена анексија, *најлојалније понашали* баш у томе, што смо често упозоравали власнике у Босни и Херцеговини на њихове погрешке, те желили да се погрешке *поправе* како у интересу тамошњега српскога народа, тако и у интересу монархије. То је узрок, чини нам се, да после анексије *мусала* у Сарајеву није могла имати разлога да забрањује улазак нашега листа у Босну и Херцеговину.

Ко се сећа нашега политичкога држања таки после окупације, да, иако смо и били начелно против окупације, као у оно доба и Мађари, да смо ипак нашем народу у Босни и Херцеговини саветовали, да се *прилагоди* новим одношајима, и да се *користи* свим новим установама скопчаним са окупацијом у интересу напретка и културе. Можда би оно, што смо ми у дугом низу година писали и саветовали у ствари *црквенога* и *аграрнога* питања у Босни и Херцеговини, било у интересу саме монархије, а било и корисно за тамошњи српски народ. Па и онда, кад је спроведена анексија, па све до најновијега доба, оно што смо писали о аграрном питању погледом на облигаторни и факултативни начин решења, било би корисно како за монархију, тако и за тамошњи народ.

Ми држимо, да се погрешке у погледу Босне и Херцеговине, не могу толико уписати у грех Бечу и Будимпешти, колико у грех власника у Сарајеву, који хоће сваком приликом да покажу извесну *ревност*, ако заузимају извесни анимозитет против тамошњега српскога народа. Па баш у једном од последњих наших чланака у овом листу о Босни и Херцеговини, рекосмо, да оно, што се недавно догодило у *сарајевском* сабору поводом расправе о *мерама* и *балталицима*, па у ствари тако званих „*кметодера*“, служи као неки memento, као нека опомена босанској влади, да се *боље брине за тамошњи српски народ*.

Ми бисмо врло жалили, кад би се онај систем извесног анимозитета против српскога народа у Босни и Херцеговини, пренео на српски народ у Хрватској, па и на српски народ у Угарској. Знамо, да се у Хрватској започело са познатом велеиздајничком парницом у Загребу, али се срећом за времена одустало, те су данас са хрватско-српском коалицијом наступиле *нормалне* прилике. Те прилике, на жалост, нису још наступиле за Србе у Угарској, пошто у њиховој народно-црквеној автономији *нису* наступиле нормалне прилике.

Ми тужно оплакујемо трагичну смрт нашега престолонаследника и као човека и као онога политичара, који је желио *добро* свима народима ове простране монархије, а особито је мислио, да то добро мора *следовати, чим равноправност* (особито у Угарској) свију народа наступи.

Данас, после смрти таковога човека, није питање само то, *ко ће бити престолонаследник*, јер је ово већ *предвиђено*. Него је питање, да ли не ће услед трагичне смрти престолонаследника Фрање Фердинанда можда наступити какова промена на *боље или на горе* у балканској политици наше монархије?

Ми већ рекосмо, да за анархистична или націјоналистична недела фанатика *не може се чинити одговорним српски народ* како у Босни и Херцеговини, тако и српски народ у другим деловима монархије.

Ми држимо да би била погрешна она балканска политика наше монархије, која би пошла *на горе* погледом на српски народ поводом трагичне смрти престолонаследника Фрање Фердинанда. Српски народ можда највише има узрока да жали за пок. престолонаследником, од кога се српски народ много надао погледом на његово начело *равноправности* свију народа у монархији.

Ми држимо, да изражавамо једну *патриотску жељу у корист читаве монархије*, кад дајемо места оној мисли, да би баш поводом трагичне смрти престолонаследника Фрање Фердинанда, балканска политика наше монархије требала да пође *пријатељским правцем* према српском народу како овде, таке и на Балкану.

Болест краља Петра.

— Краљево лечење у домаћим и страним бањама. —

Један добро обавештен београдски лист пише о болести и лечењу краља *Петра* ово:

Краљ је отпутовао у Врњачку бању на лечење. Према информацијама, које су дате из кругова, блиских дворској околини, краљ ће остати у тој бањи месец дана.

Тај краљев одлазак не би стварао коментаре, — као што то није ни раније, пошто је краљ обично сваке године до балканског рата посећивао по коју домаћу бању — да није изашла у ванредном издању »Српских Новина« краљева прокламација, којом је своју власт пренео на престолонаследника. Коментари, који су грађени, били су разнолики и сваки са другим мотивима.

Од једног старог краљевог пријатеља сазнали смо прави разлог овоме краљеву акту и његову одласку у бању.

Краљ је поново почео да осећа *јаке болове од реумашизма*, који су често тако јаки били, да није могао да узме учешћа при разним свечаностима, нити да чини своје уобичајене шетње аутомобилом.

Још пре месец дана краљ је решио да отпутује у коју од наших бања, које лече реуматизам. Ту своју жељу није могао да види остварену: једно због догађаја на Балкану, а друго због наше унутрашње ситуације. Краљ је мислио да сачека и једно и друго, а нарочито друго — и хоће ли скупштинска опозиција престати да води борбу у тону, у каквом је почела. Своје држање опозиција није променила, због чега је изазвала и последњу министарску кризу, која је по свему давала уверење, да ће бити тешка и скопчана са многим компликацијама.

Краљу је ово било тешко. Он је желео, да се то што пре сврши, јер је желео да се потпуно одмори од тешких државних послова.

Пред министарску кризу краљ је наређивао, да се почне са спремањем његових ствари за бању, јер му је изгледало да скупштинска опозиција не ће ићи даље а да ће влади дозволити да кроз Скупштину спроведе неколико законских пројеката, после чега би скупштинске седнице биле одложене за јесењи сазив, у коме би имали да се сврше неколики послови, па онда изврши припрема за изборе за Велику Народну Скупштину.

Министарска криза, која је после неколико дана избила због познатих узрока, задржала је краља од његова одласка у бању.

Желећи, да се она што пре преброди, он је одмах позвао шефа самосталних радикала и почео са њим да преговара за свршетак кризе. Како се самостални радикали нису хтели да сложе са гледиштем остале опозиције за састав владе из опозиционог блока, то је краљ владу поверио поново г. Пашићу. Њему је тада саопштио, да је уморан и да хоће што пре да оде у неку од домаћих бања зе лечење.

Ипак краљева жеља није могла да одмах буде испуњена. Морало се чекати да Скупштина буде распуштена.

Тек пошто је то учињено, краљ је могао да се крене у бању.

За први свој одмор краљ је изабрао Врњачку бању. Кад у њој буде провео месец дана, отићи ће у Рибарску бању, где ће провести 40 дана. Из Рибарске отићи ће у бању Ковиљачу.

Ако краљев реуматизам за то време не буде попустио, по свој прилици да ће посетити неку од страних бања.

А да га за то време не би влада замарала државним пословима, он је потписао ову прокламацију тако разнолико и тако много коментарисану само у току јучерашњег дана.

Србија и сарајевски атентат.

Београд, 16. (29.) јуна.

Први телеграм из Сарајева о погибији аустријског и угарског престолонаследника и његове супруге стигао је преко бечког Кореспонденц Биро-а у Београд јуче у 4 часа и 15 минута. Одмах је саопштен престолонаследнику *Александру*, као краљевом заступнику, а тако исто телеграмом краљу у Врањску Бању. Председник владе г. *Пашић* сазнао је за ову вест у Нишу, јер се јуче у 3 часа по подне кренуо на Косово. Њега је телеграм стигао у Нишу, где се задржао и тражио детаље. Г. др. Пачу, који га заступа у дужности, извештаван је јуче цело по подне и целу прошлу ноћ.

Престолонаследник је јуче по подне у име краљево *послао телеграм цару и краљу Фрањи Јосифу*, у коме исказује саучешће српског двора због жалосног догађаја. Заступник председника владе *послао је*

телеграм председнику аустро-угарске владе с молбом, да изјаву саучешћа српске владе саопшти цару и краљу Фрањи Јосифу.

За непуна два часа цела је Србија била извештена о догађају преко телеграма министарства унутрашњих дела. Београд је цео за то сазнао за двадесет минута. *Прослава великог народног празника Видовдана, била је одмах обустављена и у Београду и у унутрашњости.* Велики кермес на Калемегдану, који је требао бити приређен синоћ, *отказан* је. Кафане и уопште сви јавни локали *обуставили* су *рад* синоћ од 10 часова.

Све новине, па и оне ултранационалистичке („Политика" и „Пијемонт") пишу о жалосном случају **необично озбиљно и достојанствено**.

О утиску у Београду данашња „Штампа" саопштава ово:

Синоћ око осам сати наша **полиција** објавила је наредбу, да сви хотели и кафане морају бити затворени у десет сати.

Може бити да је та наредба била излишна, јер јуче, после телеграма о погибији Франца Фердинанда и његове супруге, није било у вароши ни најмање демонстрације. Публика је примила вести о атентатима са изненађењем, и племенитост нашег народа показала се и овом приликом: ни једног усклика радовања, ни једне увредљиве речи о мртвима. У оваквим тренутцима се заборавља политика. Чули су се само изрази искреног и дубоког сажаљења.

У први мах готово нико није веровао телеграмима Кореспонденц Бироа, који су стигли нашем Пресбироу и неверовање се тек врло лагано претварало у веровање.

САРАЈЕВСКИ АТЕНТАТ.

— После убиства престолонаследничког пара. — Демонстрације против Срба у Сарајеву и Загребу. — Разоравање српских домова. — Преки суд. — Пренос мртвих телеса. —

Не само цела наша монархија, него и цео образовани свет стоји под страшним утиском грознога атентата у Сарајеву, коме падоше на жртву животи надвојводе-престолонаследника *Фрање Фердинанда* и супруге му војвоткиње *Хоенбергове*. Жалост за погинулим жртвама општа је и дубока.

После овог грозног атентата, пошто су атентатори *Срби православне вере*, настало је оно, чега се било бојати. Један део штампе у монархији *криви за страшни тај злочин читав српски народ*. А у Сарајеву су франковци, неки Турци и Јевреји приредили велике демонстрације против Срба те су *разорили све српске радње* у Сарајеву, шта више *нису поштеђени ни приватни домови српски* **па чак ни школе српске**, у којима је руља уништила све, што јој је дошло под руку. Те демонстранте у том послу није руководила лојалност према прејасној династији Хабсбуршкој, него је ту из њих избила стара мржња против српскога народа. И тек је *војска* заштитила невине сарајевске Србе, који нису криви за Чабриновићево и Принципово недело, од даљих изгреда франковачко-турско-јеврејских изгредника. На *загребачки* франковци нису хтели да изостану иза своје сарајевске браће. И у *Загребу* је било *противсрпских демонстрација* са најгаднијим погрдама против српског народа, који је за ову монархију и њену прејасну династију свакако принео више жртава, него франковачки легијонаши. Ексалтирани атентатори треба да буду кажњени и они ће бити кажњени за свој злочин, али не може се кажњавати путем необуздане уличке руље један читав невини народ. Ово, најпосле, увиђају и у Бечу, одакле одлучно изјављују, да се због страшног недела два неврела младића *не ће терати политика одмазде* против српскога народа у Босни и Херцеговини.

Да би се спречили даљи изгреди против Срба, проглашен је јуче у пола 3 сата по подне над Сарајевом и околином *преки суд*. Но поред свега тога било је синоћ опет *противсрпских демонстрација* у Сарајеву, а и *две бомбе* су *експлодирале*. Атентаторима нема трага.

Мртва телеса трагично умрлог престолонаследничког пара су уз импозантне тужне свечаности јуче пренета на железницу те ће вечерас стићи у Беч, где ће бити велике погребне свечаности. На укоп ће доћи лично немачки цар *Вилхелм*, а остали владари ће послати заступнике.

— Појединости о атентату. —

Сарајево, 16. (29.) VI.

Надвојвода *Фрања Фердинанд* је према програму дошао из Илица у Сарајево. Путем, кад је стигао пред препарандију задржи надвојвода автомобил, да види зграду, па се онда крене даље. У том тренутку словослагач Недељко *Чабриновић* (по политичком уверењу синдикалистички анархиста) *баци бомбу* на надвојводин автомобил. Бомба само окрзну кров на автомобилу, који одјури даље, улети међу гомилу, где уз страшан пуцањ експлодира. Експлозија рани више особа у публици, а рањен је и крилни ађутант *Мерици*. Из бомбе полетеше кугле, оловне сечке и ексери. Многи људи из гомиле света озлеђени су који лакше, који теже.

После пријема у варошкој кући, где је надвојвода пре свега пребацио градоначеонику *Ћурчићу* због атентата, надвојвода-престолонаследник није хтео да се одазове молбама, да се одмах врати у конак, него продужи пут, и то у војну болницу, камо су међу тим однели рањеног ађутанта потпуковника Мерицију. Кад автомобил, у коме сећаху надвојвода-престолонаследник, супруга му и земаљски поглавар генерал *Потјорек*, сави у Франц-Јосифову улицу, *један младић*, по имену Гавро *Принцип испали из браунинг-револвера узастопце два метка*. Први метак пробије десни зид аутомобила и *зарије се у десну слабину војвоткињи Хоенбергској*. Ова паде у крило своме мужу после првог пуцња. Надвојвода се наже над њу и *у тај мах загрми из непосредне близине и други метак. Куршум погоди надвојводу у* грло те му *расмрска жилу куцавицу* на врату.

Генерал *Потјорек*, који је остао читав, страшно се збунио те је у највећој узрујаности викао шоферу, да што брже тера у конак. Ту обоје скину, но *надвојвода је још путем умро*, а војвоткиња је *испустила душу*, кад су је носили по степеницама у први спрат.

Сарајево, 17. (30.) јуна.

Атентатор је пуцао *из непосредне близине*. Генералу *Потјореку* се извајпре учинило, да се ништа није десило, јер је надвојводски пар мирно седео. Потјорек је мислио, да их је обоје спопала само несвестица, јер су после пуцања надвојвода и војвоткиња тихо проговорили једно с другим неколико речи, које се нису могле разумети у галами. *Тек кад је надвојводи покуљала крв из уста*, видео је генерал Потјорек, шта се догодило.

— Саучешће. —

Берлин, 17. (30.) јуна.

Цар *Вилхелм* отпутоваће лично на погреб у Беч.

Будимпешта, 17. (30) јуна.

Из иноземства стижу вести, да су онде, где јуче беше седница парламента, председници изјавили саучешће због смрти надвојводе Фрање Фердинанда и жене му. Свуда владари лично долазе у аустро-угарска заступства, да изразе саучешће. Сви инострани листови доносе помене с изразима грожења над атентатом. Из *Србије* стижу вести, да службени кругови *осуђују* убиство надвојводе Фрање Фердинанда. Српски Пресбиро издао је саопштење у том погледу, а у том се саопштењу каже, да *народ у Србији најжешће осуђује тај ашенташ*.

Беч, 17. (30.) јуна.

Овамо непрестано стижу телеграфске сажалнице страних државних поглавица и влада.

— Пренос мртвих телеса. —

Сарајево, 17. (30) јуна.

Пре подне је надбискуп *Штадлер* опојао мртва телеса па су онда сандуци запечаћени и превезени на железничку станицу. Путем од конака до станице беше постављена *војска*, а топови су грували. Војничким кондуктом командовао је корпусни командант генерал *Апел*. Кад су сандуци унесени у воз, војска је испалила почасне плотуне. У 7 с. засебни се воз с мртвим телесима кренуо. Сандуци ће у Метковићу бити пренесени на ратни брод.

— Погром после атентата. —

Сарајево, 16. (29.) јуна.

Од ране зоре улице су пуне света. Око пола 11 сати пре подне појавила се *гомила младих Хрвата и муслимана*, која се дерала: »*Доле Срби! Доле убијце! Доле краљ Петар!*" Гомила за тим крену пред *Јефтановићев* »Хотел Европу", где је *све прозоре* кавванске и хотелске камењем *поразбијала*. Кад је то извршено, појавила се полиција, која је демонстранте потисла у споредну улицу.

За тим су демонстранти *поразбијали* све прозоре на згради српског друштва »*Просвјете*« и „*Врховног школског савјета*". Онда је опет дејствовала полиција, која је демонстранте потисла на Апелов кеј. Овде су демонстранти *разорили све српске радње*.

Онда су демонстранти поразбијали све прозоре *сарајевске митрополије*, па су се уз ужасну дреку упутили према *згради српских школа*. Ту су начинили страховит погром: *поразбијали су све прозоре и цео школски намештај су разорили*.

После тога је полиција потисла демонстранте иза православне цркве *према згради „Српске Банке"*. *Ову је зграду гомила разорила*.

Тек после свега тог чуда, јавила се око 12 сати компанија војника.

Демонстрације су се око 1 сата поновиле, па су се развиле у грозан погром. Хотел „Европа" је разорен, све су српске радње разорене и потпуно опљачкане, па је упадано и у поједине српске домове, где је све разорено.

Кад је погром свршен, и кад није било више ништа српско за разоравање и пљачкање, проглашен је око пола три сахата по подне преки суд.

— Владарев повратак из Ишла у Беч. —

Беч, 16. (29.) јуна.

Владар се данас у 11 сах. 10 м. вратио дворским возом из Ишла. На станици га је дочекао престолонаследник надвојвода Карло, који га је у руку пољубио. Обојици су у тај час навреле суве на очи. Пут до Шенбруна био је поседнут кордоном полицијске страже. Публика је владара бурно поздрављала.

— Шта је претходило атентату. —

Лист »Мађарорсаг" у свом јучерашњем ванредном броју има под насловом: „*Шта је претходило атентату*" овај чланак:

„Из првокласног будимпештанског српског извора, који изврсно познаје босанске прилике, добијамо доњи врло занимиви обавештај, који овим антецеденцијама тумачи атентат:

— О словослагачу Чабриновићу до сада су у Босни знали, да је анархиста. Ту је дакле излишно мислити на југословенски политички атентат. Много је тежи случај код ђака атентатора. Мађарски листови нису ништа јавили **о великом инциденту од пре шест недеља, што се десио између двадесет официра заједничке војске.**

У мостарском позоришту је наиме гостовала нека бечка трупа. На репертоару беху и таке тачке, које су *ружиле Југословене*. Босански ђаци, који беху у позоришту, *гласно* су *протестовали* против куплета и уплетених увредљивих реченица, што вређаху њихове осећаје, нашто **двадесет официра заједничке војске уз велику вику голим сабљама навале на узрујане ђаке и многе од њих исеку.**

Више ђака хтедоше изазвати те официре на двобој; на што их школска управа *искључи* и слично драконски казни. Тај случај је међу истераним и кажњеним ђацима, даље у целом босанском грађанству изазвао велико огорчење па је о њему проговорено и у босанском земаљском сабору, али *ђаци не добише никакве задовољштине*. То се може сматрати као антецеденције атентату и вероватно је, да су ђаци сами између себе одлучили, да изврше ужасно недело."

— Жалост у Карловцима и у Н. Саду. —

На црни глас о ненадној смрти надвојводе-престолонаследника и супруге му, администратор српске патријаршије у *Ср. Карловцима*, епископ Мирон *Николић*, дао је високе покојнике огласити у свима српским црквама. Са патријарашког двора, са Народног Дома, са цркава, школа и других јавних зграда вију се црне заставе. За жртве наређена су подушја.

У *Новом Саду* је такође општа жалост. На епископском двору, на свима овдашњим српским црквама, школама, просветним и културним заводима вију се црне заставе.

НОВИ САД, 17. јуна 1914.

— Положај српског народа после атентата. Српски народ, према до сад стиглим вестима из разних крајева, примио је вест о сарајевском атентату са жалошћу честита и монархична народа, а исто тако и са великом и искреном озбиљношћу. Ми се Срби такођер нисмо пренемагали театралном лојалношћу као хрватски франковци и муслимани, и своју лојалност декларисали смо у границама дискретности и поданичке пристојности.

Не можемо прећутати, да се нашло и малодушних људи, које су поразне сарајевске вести тако пореметиле, да су, иако су били дубоко уверени о недужности српскога народа, поверовали у широку концепцију прогона српског народа у монархији.

Ми пак, ослоњени на своју чисту савест и своје чисто срце, а уверени, како о честитости нашег народа тако и о трезвености централних државних фактора, ни за час нисмо посумњали у правду, која одржава земљу и градове.

Наш нас здрави инстинкт није преварио, јер су већ стигле из Беча поруке, које верни српски народ увелико могу умирити. Велико, тешко и необично горко искушење није било у стању, да меродавне чиниоце помери из државничке равнотеже, те је данас већ готово јасно, да ће кажњени бити само они, који су криви, те који су због тога екземпларну казну и заслужили.

Синоћни „Пештански Лојд" доноси телеграфски допис из Беча *о сарајевском атентату и балканској политици монархије*, у којем се каже, како су творци атентата рачунали на то: да начине незадовољство у анектованим провинцијама и да изазову према Србима у Босни и Херцеговини аустро-угарску политику освете и одмазде. **У томе су се рачуну**, каже свакако инспирани допис, **преварили. Држање монархије према народу у Босни и Херцегови-**

ни не ће због атентата ни најмању промену претрпити.

Мило нам је, што ово можемо саопштити српском народу, који ће и од сада својом озбиљношћу, трезвеношћу и традиционалном оданошћу допринети, да се овај велики и страховити потрес сложним наслоном народа и оданим прибијањем уз владалачки дом што пре санира.

— **Бечкеречки збор забрањен.** Народни збор, који се прекјуче требао одржати у Вел. Бечкереку, надлежна је власт забранила.

Клерикали могу бити задовољни.

— **Чувајте се агената провокатера!** Јављају нам, да су се по нашем народу, а особито по омладини опет размилили шпицлови и агенти провокатери, те под лажном српском образином навлаче људе на зло. Такове типове одмах треба пријавити полицији. Чувајте се агената провокетера, који су се опет кренули „у бербу“ по нашем народу!

— **Годишњица бугарскога препада** Ноћас, између понедељника и уторника, навршило се година дана, како су Бугари мучки напали српску војску, која је спавала. Ово је велико злочинство довело до осмодневне крваве битке на Брегалници, која је Србе стала скупих жртава, но у којој су Срби показали јединствене примере јунаштва, те су Бугаре тешко казнили за беспримерно вероломство. Тиме су Срби уједно и Словенцу окајали.

ПОЛИТИЧКИ ПРЕГЛЕД.

— **Арбанашка криза.** Из Драча нема значајнијих вести осим те, да је *Туркан паша* отпутовао у Рим и у Беч. Мисли се, како путује, да тражи активну помоћ европских кабинета.

ВЕСТИ ИЗ МЕСТА И ИЗ НАРОДА.

Нови Сад, 17. јуна 1914.

— **„Српски учитељски конвикт у Новом Саду“** примио је у *јунију* о. г. од г. Јована *Вујина*, свештеника у Стапару 102 К чланарине. — Од г. Милована *Шевића*, трговца у Лежимиру 102 К чланарине — Од г. Теодора *Михајловића*, бележника у Јамени 102 К чланарине.

— **Вишошколке у Трсту.** Пишу нам из Трста: Синоћ су гђце ученице новосадске српске више дјевојачке школе са својим директором и професорима на челу, прослиједили на свом научном путовању за Млетке. Наши мили гости задржали су се у нашој средини само један дан Школски одбор наше српске школе побринуо се је, да им буде при руци око разгледања града и околице. У вече им је понуђена са стране општине заједничка закуска, за којом су ученице својим љупким гласовима испјевале неколико лијепих пјесама, а велеучени господин катихета Вељко *Миросављевић* у својој красној здравици изнио значај овог народног завода за наш просвјетни и културни напредак. Одздравио му је г. *Живковић* у име малобројне колоније Срба тршћанских и зажелео пријатно путовање и сретан повратак у завичај. Затим су гости били испраћени на пароброд и растали се у најљепшем одушевљењу. **Т. В.**

— **Српско народно позориште.** Из Старе Пазове нам пишу ово: Репертоар српске народне позоришне дружине овакав је: У понедељак 16. (29.) јуна „Звони трећи пут“; у среду 18. јуна (1. јула) „Бајка о курјаку“; у четвртак 19. јуна (2. јула) „Јесењи маневар“; у суботу 21. уна (4 јула) „Мој дечко“; у недељу 22. јуна (5. јула) „Доларска принцеза“; у уторак 24 јуна (7. јула) „Писмоноша и његова сестра“; у среду 25. јуна (8. јула) „Отмица Сабињанака“; у четвртак 26. јуна (9. јула) „Присни пријатељи“. (Ово је било сложено пре грозног атентата у Сарајеву. Услед овога грозног догађаја међутим *оне недеље не ће бити позоришних представа* у Ст. Пазови. — Ур. „Бр.“)

Са овом представом завршује дружина српског народног позоришта своје представе у Ст. Пазови, које су за наше прилике врло добро посећене биле. Представе су у опће добро ишле, те наше позориште располаже са доста добрих млађих снага. Прекјуче је овде приказан први пут нов комад, који је дружина овде научила: „Нервозни људи“, но који се публици није допао, и чулимо се нашој управи, да не пази код избора нових комада, који требају у нашем позоришту да се приказују. Зар не би боље и целисходније било, кад наша управа не би ново комађе дала превађати, већ кад би из репертоара кр. српског позоришта у Београду и хрватског позоришта у Загребу, који имају обилати репертоар, боље комађе на нашу позорницу донела?

Крајње време би било, да се за управитеља нашег позоришта постави једна литерарно образована личност. Наша дружина завршује 9 јула по р. кал. своје представе у Ст. Пазови, те наступају њихове ферије, које трају до 14. августа, на који дан ће се дружина опет састати у Вел. Бечкереку, где нова сезона позоришна почиње.

— **Соколска прослава у Срем. Карловцима одгођена.** Услед обласне одредбе, којом се због смрти Њ. ц. и кр. Висости надвојводе *Франца Фердинанда*, наследника аустријског и угарског престола, обустављају до даље одредбе све јавне забаве, одгођена је и прослава десетогодишњице Српскога Сокола у Срем. Карловцима, заказана за недељу, 22. јунија (5. јулија) о. м., о чему се и овим путем обавештавају сва српска соколска друштва. Прослава ће се, по свој прилици одржати дне 6 септембра о. г. по нов. кал., што ће се за времена објавити.

— **Девојачко Васпиталиште Св. Мајка Ангелина** (Budapest, IV. Váci utca 63. II. em.) на захтев родитеља, шаље проспекте и даје обавештаје у погледу примања питомица за школ. годину 1914|15. 230 19 90

НОВОСТИ СА СТРАНЕ.

— **Авијатичарски рекорд.** Из Берлина јављају, да је авијатичар *Ландман* у суботу у 8 с. 35 м. у вече узлетио био у Јоханисталу, камо се вратио у недељу у 6 с. 35. м., те је, према томе, у ваздуху 21 сахат провео.

СРПСКЕ И СЛОВЕНСКЕ ВЕСТИ.

— **Српски матуранти на Косову.** Сви матуранти у Србији су раније решили, да 15. (28.) о. м. о *Видову-дне* посете Косово Поље. На тај излет су позвали Србе матуранте из суседне монархије, који су већ и отишли онамо. Број тих средњошколских матураната износи око 400 младића.

— **Забрањено словачко позориште.** У облишњем селу *Гложанима* словачко дилетантско друштво је с великим успехом приредило позоришну представу. Како при представи многи нису могли да добију места у позоришној дворници, то су сами Гложанци замолили приређиваче, да само за њих одиграју комад још једаред. Заискана је дозвола од власти, али је новосадски солгабироват *ускратио дозволу* на потицај гложанскога бележника, и то под изговором, да је већ почела жетва те да тако народу треба мира и одмора.

Одиста, похвална солгабировско-нотарошка »брига« за ратарски сталеж! Само је ђаво у том, што није *то* прави узрок забрани, него сасвим друго нешто. Наиме, патентирани чувари домовине се уплашили, да гложански Словаци сви бутун не постану — ух! — „панслависте.“

Такве *ситничарске забране чисто културних* потхвата само изазивају без потребе незадовољство и показују, да су преревносни чиновници носиоци шовинистичке нетрпељивости у овој земљи.

— **Нађене старе српске књиге у Прилепу.** Из *Прилепа* пишу београдском „Пијемонту“ ово: У овдашњем црквеном дворишту, до нове гимназијске зграде, постоји стара школска зграда, велика и склона паду, у којој су пре почетка бугарске пропаганде радили српски учитељи. У тој згради су ових дана ученици овдашње гимназије пуким случајем наишли на вешто скривене старе српске уџбенике из године 1847. до 1860. Уџбеници су писани старим српским правописом. Има их разних, има их велики број, али их је добро очувано око 20. На њима има и ђачких прибележака, разуме се са старим правописом, у коме ипак није регко слово ѣ. Ово случајно откриће произвело је овде у грађанству и међу ученицима малу сензацију, јер су се на књигама нашла имена људи, који још живе, а који до сада нису признавали да су у то време учили српску школу. Мисли се, да су те књиге вешто скривене од стране оних српских учитеља, који су били те зле среће, да буду потиснути и избачени бугарском пропагандом, која је око шездесетих година свемоћна извршила преврат у оним крајевима. Сад се већ по неки од старих људи почињу сећати и присећивати последњих српских учитеља, па и њихових имена.

— **Српска православна црквено-школска општина у Њујорку.** Њујоршки српски часопис „Путник“ јавља ово: Ових дана одржана је скупштина њујоршких Срба, на којој је основана горња општина, а такођер је изабрана и стална управа за ову годину. Како у Њујорку немадемо ниједне установе, која би била у стању да нас окупи и групише у једну цјелину, у којој бисмо могли заједнички много допринијети колико нашој колонији, толико и општој ствари, то се надамо да ће се помоћу ове општине моћи све то у своје врајеме постићи Овој просвјетној установи и њезиној управи желимо плодан успјех. Нека је за нашу цркву сретан почетак!

НОВИЈЕ.

Београд, 16. јуна. Косовски је помен у целој земљи свечано извршен.

ТЕЛЕГРАМИ

УРЕДНИШТВУ „БРАНИКА“.

Сарајевски атентат.

Сарајево, 17. јуна. Више је сумњивих лица ухапшено. Чује се, како је атентатор Чабриновић признао, да је бомбу добио у Београду од једног комите а ради атентата на престолонаследника Фрању Фердинанда.

Беч, 17. јуна. Краљ је у 3 с. по подне примио заједничког министра Билинског у аудијенцију, која је сахат трајала.

Загреб, 17. јуна. Синоћ су биле бурне демонстрације против Срба, које су трајале од 8 до 10 сахата.

Сарајево, 17. јуна. Током јучерашњег дана бачене су две бомбе, које су експлодирале. Два су лица рањена. Бомбаши нису ухваћени.

Сарајево, 17. јуна. Преки суд је врло строг. Сваки немир велика издаја, јавно насиље, убијство, тешка озледа, подметање ватре, оштећавање и дражење против војске казне се смрћу. И они, који учествују у бунтовничким скупштинама, биће кажњени смрћу.

— **Погром против Срба.** —

Сарајево, 17. јуна. Демонстранти су јуче извршили **страховита пустошења**. Изгледа као после руских (!) погрома. Пред дућаном Браће Јовића дошло је до пуцњаве. Један од браће је пуцао из браунинга на побеснелу руљу и погоди у њој једнога, који је носио краљеву слику, у леђа тако, да се овај срушио. Онда су демонстранти Јовића тешко ранили. Оба остала брата побегоше и у бегању су камењем тешко рањени. Овде је свака улиця војнички поседнута те Сарајево изгледа као војнички табор. Скоро цео 15. корпус искупљен је у Сарајеву, а осим тога ту су и оне трупе 5. корпуса, које су учествовале на маневрима. Проглашење преког суда је дејствовало: после 10 с. не беше скоро никог на улицама. Владао је потпун мир. Кућне капије морају се затварати у 8, а сви дућани и кафане најдуже до 10 с. Нико не сме стати на улици, више од три човека не смеју се састати.

Команду града преузео је пуковник-бригадир **Шмарда**, који сада има сву војну и грађанску власт.

Велепоседник **Григорије Јефтановић је ухапшен** у Вишеграду и донет је у Сарајево. На њега власта дижу сада свакојаке оптужбе. Чује се, да је у Невесињу **ухапшен** и бив. заст. Атанасије Шола.

— **Пренос мртвих телеса.** —

Беч, 17. јуна. Мртва телеса надвојводе и супруге пренета су у Трст, при чему је цела ескадра пратила. У петак ће тела јавно бити изложена у бечкој дворској капели, па ће се после подне пренети у Ахштетен и сахранити у приватној гробници надвојводиној. На погребу ће бити само Њ. В. краљ са осталим члановима владалачке куће и немачки цар **Вилхелм**, а учешће осталих владара, међу њима српског краља и српског престолонаследника с благодарношћу је одбијено.

Арбанашка криза.

Драч, 17. јуна. Ухапшен је Симермет, капетан пристаништа, јер се сумња, да је у вези са устаницима. Два Србина су одавде протерана. Јуче пре подне чула се топовска паљба.

ТРГОВИНА.

— **Српски извоз преко Солуна у Италију осигуран.** Још од почетка ове године говеда из Србије се извозе више у Италију, него ма за коју другу страну. Докле у Аустро-Угарску за пет месеци није извезено по контингенту више од 3500 грла, дотле је у Италију отишло далеко преко овога. Талијани плаћају добра српска говеда и не праве питање од квалитета. То долази отуда, што се стока из Србије у Италији дохрани и подгоји, па тек онда коље и то махом за војне потребе у Триполису.

Пре неки дан једна велика талијанска компанија „Унион“ закључила је уговор за војне лиферације. Представници ове фирме већ су дошли у Србију и купују стоку. Рачуна се, да ће до краја године ова компанија извести из Србије око 10.000 грла говеда.

— **Отварање трговачке школе у Битољу.** У Битољу ће на јесен бити отворена пројектирана трговачка школа, и то само за ученике из нових крајева.

— **Енглеске капиталисте у Београду.** Група енглеских капиталиста под вођством бившег српског посланика у Лондону, Чеде *Мијашовића*, стигла је у Београд, где су се занимали за разне јавне радове и остварење индустријских предузећа. Иста група је и српској држави *понудила зајам* од 25 милијона франака, али влада је ту понуду *учтиво одбила* уз мотивацију, да она не може примити тај зајам због садашњег ниског течаја свих државних папира на европским финансијским трговима. Онда су ти енглески финансијери молили, да могу учествовати у понудама за градњу пристаништа у Прахову на Доњем Дунаву, где ће се подићи и закључени дунавски мост за свезу с румунским железницама. Влада још није донела одлуку о тој понуди.

Управник: Др. Мих. Полит-Десанчић.
Одговорни уредник: Јанко Перић.

Шаљите ваљане и способне ђаке у шегрте. Шаљите их што даље од куће, јер у свету стече младић поред заната и стручне спреме још и ону светску углађеност, мудрост и искуство. У свету прекали се млад човек, прошири му се поглед и муе шка сигурност, научи разне језике и т. д. Једном речи у свету постаје човек прави светски човек, а све ти ваља свакоме свега века, па боме о ономе богатоме, који се не мора после својим занатом хранити и бранити.

ШАНДОР СЕЧАНСКИ

СУДСКИ ПРОТОКОЛИСАНО РАСПИТИВАЧКО ПРЕДУЗЕЋЕ И ПРИВАТНИ ИСТРАЖИВАЧ

прима поверљива истраживања, ноћна и дневна посматрања ради открића лијезона у купатилима. За свашта набавља тачне податке и обавештај. Телеграфска адреса: **Сечански, Мокрин.** 120 69--

ПРОМЕСЕ*)

НА

Аустријске кредит срећке

Главни згодитак		. К	300.000·—
1	„	по . К	60.000·—
1	„	„ . К	30.000·—
2	згодитка	„ . К	10.000·—
2	„	„ . К	4 000·—
3	„	„ . К	3.000·—
3	„	„ . К	2.000·—
35	згодитака	„ . К	800·—
3352	„	„ . К	400·—

Жребање 1. јула по нов.

ЦЕЧА К 22·—

издаје

МЕЊАЧНИЦА

Централног Кредитног Завода деоничарског друштва у Новом Саду.

*) Поштом шаљемо поруџбине само у том случају, ако нам се новац унапред пошаље заједно са 35 п. за рекомандацију.

МИЈАТОВИЋА

МИЈАТОВИЋА

ЛАК и фарба је најбоља. Сопствен производ „Вера“ сребра за фуруне и позлате окви ра. — Поруџбине л ка за патос који се добро и брзо суши Шаље поштом франко.

НОВИ САД БРАНИМИР МИЈАТОВИЋ НАСЛ.

118-26

НОВО! **Легија Смрти** НОВО!

или рад тајног удружења „Црне руке“ на ослобођењу бал. слов.

Роман из рата 1912.—1913. године. I. део са 25 слика.

У меком повезу . . . . . К 2·70
У тврдом повезу . . . . . К 3·30
У фином плат. повезу са позл. К 3·70

ИЗДАВАЧКА КЊИЖ. С. Ф. ОГЊАНОВИЋА НОВИ САД (Ujvidék) 146 19-

Удовица

пријатне спољашности 40 година стара, рада је ступити у брак са удовцем без деце из боље куће, ма и старији био. Иста располаже са 5000 круна готовине и нешто у акцијама а жели такође поћи за онога који је имућан.

За поближе услове ваља се обратити на администрацију овога листа. 260 2 3

Опатија (Abbazia)

Вила Палма

красни положај међу морем и шумом, 8 минута од парка, изнајмљују се собе с кућном храном уз најјефтинију цену.

2—10 263 Власник **Василије Бобић.**

НА ЗНАЊЕ! Част ми је поштованом грађанству вел.-бечкеречком и на страни до повољног знања ставити, да **Кројачку радњу** мушког сам своју одела и свештеничког одела (горње и доње мантије) **из Панчева преселио овамо у Вел. Бечкерек.** Стога молим поштовано грађанство, да ме као младог почетника а доброг Србина, способног мајстора са својим потребама што више потпомогне. За добар крој и изради стојим добар.

С одличним поштовањем

Адам Барјактаровић,
одликован са сребрном дипломом

2-10 262 ВЕЛ. БЕЧКЕРЕК, Alkotmány utca 23.

ОГЛАШУЈТЕ У БРАНИКУ.

Улоге на штедњу

прима

Савска Банка

БЕОГРАД—САВА 258 5-100

Све улоге без отказа исплаћује. Плаћа на улоге 6 од сто интереса годишње по погодби и више.

ЛЕКОВИТО КУПАТИЛО У МЕЛЕНЦИМА „Русанда“

(Торонталска жупанија) — у Јужној Угарској.

Отворено је од 1. (14.) маја до 1. (14.) септембра сваке године. Специјално лечи: **Севотину, хроничну ревму, скрофулу** у свима њеним облицима и појавама. **Кожне болести**, које нису биле у стању никакове лековите масти излечити, — нарочито Psorias и Prurigo. Код женских **неуредан крвоток** и живчане болести. Сигуран успех у лечењу **костобоље.** Caries. Necrosis-а, у коме премашује најчувенија интернационална купатила. **Са успехом** лечи **застарели луес.** — Станови се састоје из четири модерна **хотела са 74 собе, курсалон, кафана, изврсна кухиња, добра музика, цветни парк**, са удобним клупама, — **гласовир, куглана, билиард** стоји на расположењу купалишним гостима. — Ближа извешћа и проспекте на захтев и бесплатно шаље **управа купатила „Русанде“.** 143 57—100

Перинум

једино домаће средство противу свих врста назеба, реуматизма, прави борови сок, а српски је производ, који надмашује све досадање назване францбрандвајне.

Срби трговци, апотекари, узмите у вашој радњи овај **чисто српски производ**, који се само вама даје, а под гаранцијом за успешно дејство, што доказују и многобројне захвалнице од којих неколико следују:

Београд, 7. децембра 1913.

Поштовани Господине.

Дуго година патила сам од јаке главобоље. Препоручили су ми ваш лек „Перуним“ и после краће употребе осећам да ме глава ретко боли, а и кад је добијем, чим наквасим главу „Перинумом“ болест главе умине.

Свакоме искрено препоручујем ваш лек и саветујем да га свака кућа набави.

С поштовањем

Љубица Лазаревић
учитељка у пензији.

Господину контролору

Грчићу

Београд.

Лек који сте ми препоручили употребио сам на своју децу и жену и одлично је дејствовао за које вама веома благодарим.

Ниш, 27. јануара 1914.

С поштовањем Ваш млађи

Драгутин Спиридоновић
влаковођа.

Цена је великој боци К 2·— а малој К 1·20. Где нема у трговини апотеци, онде шаље **Творница Перинума** и директно на појединца са доплатом; а код поруџбине од Кр. 10·— франко

Перинум се добија у свакој српској трговини и апотеци.

42— 189

ТВОРНИЦА ПЕРИНУМА

Браће Поповића, Земун.

Слано купатило у Старом Сланкамену

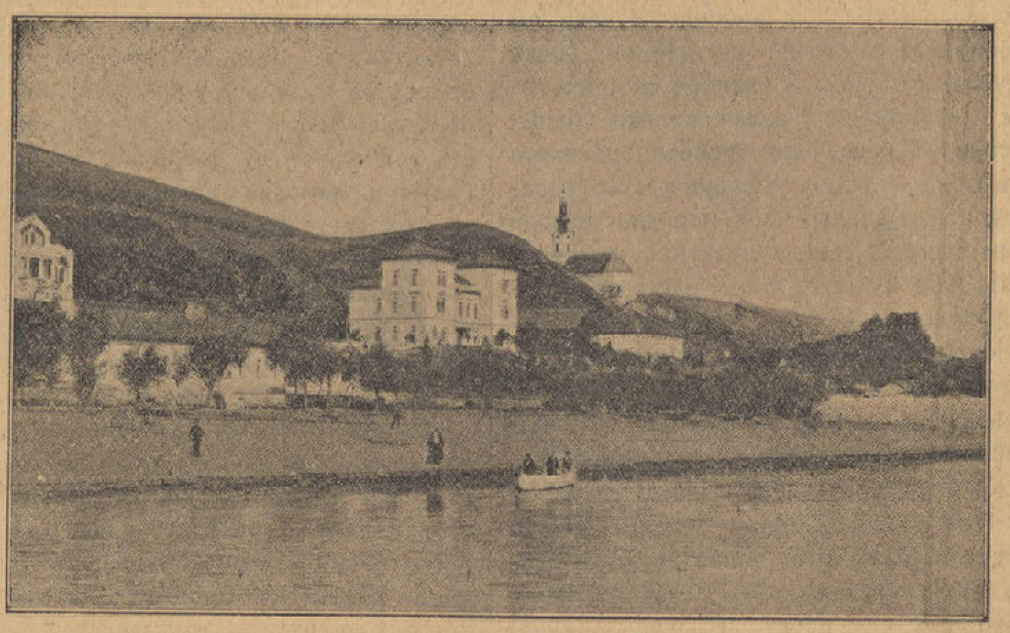

отворено од 1. маја до 1. октобра

Сланача специјално лечи: ревматизам зглобова и мишића; ексудативно запаљење у трбушној дупљи, материце и јајницима; све врсте катаралних запаљења малокрвност, бледуњавост и шкрофулозу свију облика; жигове и севотине; извесне врсте кожних болести.

Купатило има 60 елегантно намештених соба са ценом од 1 до 6 Круна.

Лепу пространу новосаграђену ресторацију са добрим јелима и пићем, сталну музику која трипут дневно свира.

Ближа извешћа и проспекте бесплатно даје:

54 87 100 **Штедионица у Ст. Пазови.**

(En gros) (En detail)

На велико На мало

Највећа помодна српска трговина

Душан С. Монашевић Нови Сад

главна радња у Ћурчијској улици број 23. у сопственој кући

Телефон број 336. „Код Златне Кугле“ Телефон број 364.

Филијала у Новом Саду на Главној пијаци Кошут Лајош улица број 37. „код Гајдаша“. ‖ **Филијала, у Вуковару на тргу Фрање Јосифа под вођством г. Б. Коњовића „код Сокола“.**

Препоручује своја богато снабдевена стоваришта у краткој, галантеријској, мушке и женске моде роби, и то: мушких и дечијих шешира и цилиндера из првих творница, мушких и дечијих капа, мушког и дечијег белог рубља, као и трико и Jaeger-рубља, крагнова, манцетни, краватни, штапова, кишобрана, каљача, путничких торби и куфера, новчаника, чарапа, рукавица и т. д — **За жене:** сваковрсних накита за хаљине, опреме за невесте, кожних и кончаних рукавица, разних фулова, мидера, кецеља, доњих сукања, кошуља, венаца, шлајера, шалова, ручних торбица, штофова за ручне радове, сапуна, парфимерије и т. д. — **За моде салоне, кројаче и кројачице:** чипака, апликације, шпиценштофа, дугмади, конаца и т. д.

Част ми је обратити пажњу цењеној публици из Новога Сада, Вуковара и околине, да сам својим вишегодишњим радом на велико (en gros) доспео у пословну везу са првим творницама ово — и иноземства те сам услед тога у пријатном положају, да своје поштоване муштерије како на велико (en gros) тако и на мало (en deteil), и у богатом избору и у изврсној каквоћи, а по најјефтинијим ценама, задовољити могу. О чему молим, да се свако у мојим радњама без обвезе купа осведочити изволи.

Своје своме! 510 53 104 Своје своме!

Најјефтиније и строго утврђене цене!

Србима трговцима, препоручујем своје изврсно снабдевено en gros стовариште!

Власник и издавалац: Деоничарско друштво Браник.

Електрична Штампарија д. д. Браника у Н. Саду.